

зважає на режимі виглядає як зона затемнення, що дає можливість неінвазивно спостерігати за накопиченням магнітних наночастинок у тканинах. Негативні контрастні агенти застосовують у тих випадках, коли необхідно знизити сигнал від нормальної тканини для виділення патологічних вогнищ. Так, накопичуючись у тканині печінки, негативний магнітно-резонансний контрастний агент знижує інтенсивність сигналу від тканини печінки, на тлі чого сторонні утворення залишаються світлими. При діагностиці онкологічних патологій враховується те, що існує два основних види пухлин – з розгалуженою судинною мережею і без неї. У першому випадку контрастна речовина потрапляє в область пухлини через судинну систему, а суперпарамагнітні наночастинок мають змогу потрапляти в найдрібніші судини, бо мають невеликі розміри, що дає можливість візуалізувати особливості анатомічної будови пухлини. Другий тип пухлини діагностується шляхом насичення контрастною речовиною простору, що оточує пухлину.

Висновки. Отже, проаналізувавши найбільш сучасні контрастні речовини, можна зробити висновок, що позитивні та негативні контрастні агенти є дієвими для діагностики онкологічних захворювань за допомогою магнітно-резонансної томографії, але застосування у контрастних речовинах магнітних наночастинок на основі оксиду заліза є більш перспективним і недослідженим, можливо у майбутньому набагато ефективнішим, ніж застосування гадолінію.

ПЕРШИЙ ЗАКОН ТЕРМОДИНАМІКИ – ОДИН З ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ЗАКОНІВ ПРИРОДИ

Соляник К. В.

Науковий керівник: Криськів О. С.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

kristinasolyanik08@gmail.com

Вступ. Перший закон термодинаміки (ПЗТ), як і закон збереження енергії в механіці, дає можливість досліджувати процеси теплообміну в макроскопічних системах навіть у тих випадках, коли не відомі деталі мікроскопічної картини явищ, що вивчаються.

Як і будь-який закон збереження, він не дає детальної інформації про хід процесу, але дозволяє скласти рівняння балансу, якщо заздалегідь відомо, які енергетичні перетворення відбуваються в системі, що розглядається.

Мета дослідження. Розглянути ПЗТ: поняття та формулу; охарактеризувати застосування першого закону термодинаміки до різних процесів та де саме можна зіштовхнутися з цим законом.

Матеріали та методи. При дослідженні даного питання використовували науковий метод, а саме: теоретичний аналіз використаної літератури, узагальнення вивченого матеріалу та спостереження.

Результати дослідження. Перший закон термодинаміки впливає із узагальнення багаторічного досвіду людства. Ідеї, які висунув М.В. Ломоносов про закон збереження матерії та руху набули розвитку у роботах Ю.Л. Майєра, Г.Ф. Гельмгольца і Дж. Джоуля (1843

р.), у яких експериментально було показано, що теплота та робота є еквівалентними енергетичними ефектами та пов'язані зі зміною внутрішньої енергії системи.

ПЗТ є окремим випадком закону збереження матерії і розглядає збереження енергії при різних перетвореннях одних форм руху матерії в інші. Відомі кілька еквівалентних формулювань ПЗТ:

1. Енергія не виникає з нічого і не зникає безслідно, а лише переходить з одного виду в інший в еквівалентній кількості.
2. У будь-якій ізольованій системі загальний запас енергії зберігається незмінним.
3. Вічний двигун першого роду (який працює постійно і не вимагає додаткової енергії для цього) неможливий.

Тобто, щоб у системі відбулися якісь зміни, необхідно докласти певних зусиль ззовні. У народній мудрості своєрідними формулюваннями ПЗТ можуть бути прислів'я «під лежачий камінь вода не тече» або «треба нахилитися, щоб з криниці води напитися» та ін.

ПЗТ має загальнонауковий характер, з ним можна зустрітись у повсякденному житті, наприклад, прикладаючи зусилля, щоб перемістити предмети; при нагріванні тіл або у природних явищах: влучання блискавки у дерево, полярне сяйво, мерехтіння зір тощо. Наведені приклади супроводжуються виконанням роботи чи обміном енергії, яка не може виникнути та зникнути безслідно, бо це суперечить ПЗТ.

ПЗТ можна виразити аналітично у вигляді рівняння:

$$Q = \Delta U + W,$$

де Q і W — абсолютні значення кількості теплоти й роботи, а не їх зміни, тому що теплота й робота є функціями процесу, отже, теплота, надана системі, витрачається на виконання роботи й збільшення внутрішньої енергії.

Застосування ПЗТ можливе у різних процесах:

1. Ізотермічний процес: $T = const$. Якщо процес відбувається за участю ідеального газу, то рівняння має такий вигляд:

$$\Delta U = nC_v \Delta T = 0,$$

де C_v – молярна теплоємність при сталому об'ємі.

В ізотермічному процесі вся теплота, яка поглинається системою йде на виконання роботи.

2. Ізохорний процес: $V = const$: $W = 0$; $Q_v = \Delta U$. Уся теплота, поглинена системою йде на збільшення її внутрішньої енергії, отже, Q_v набуває властивостей термодинамічної функції стану.

3. Ізобарний процес: $p = const$:

$$W = p\Delta V;$$

$$\begin{aligned} Q_p &= \Delta U + p\Delta V = U_2 - U_1 + p(V_2 - V_1) = \\ &= U_2 - U_1 + p_2V_2 - p_1V_1 = (U_2 + p_2V_2) - (U_1 + p_1V_1). \end{aligned}$$

Якщо прийняти, що $U + pV = H$, тоді:

$$Q_p = H_2 - H_1 = \Delta H,$$

де p і V – параметри стану, U – функція стану, отже, сума $U + pV$ є також функцією стану. Ця функція називається ентальпією. Таким чином, теплота в ізобарному процесі дорівнює зміні ентальпії ΔH і не залежить від шляху процесу, тобто набуває властивостей функції стану системи.

4. Адіабатичний процес: $Q = 0$; $W = -\Delta U$. Робота виконується за рахунок зменшення внутрішньої енергії системи, наслідком чого є зниження її температури.

Висновки. ПЗТ – окремий випадок закону збереження енергії – одного з фундаментальних законів природи. Він показує, від яких причин залежить зміна внутрішньої енергії; природні явища та побутові речі можна пояснити, використовуючи ПЗТ, також його можна застосовувати до опису різних процесів.

МЕХАНІЧНІ КОЛИВАННЯ ЯК ЛІКУВАЛЬНИЙ ФАКТОР У ФІЗИЧНІЙ ТЕРАПІЇ

Чех І. С.

Науковий керівник: Баранник М. О.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

ira.0667916452@gmail.com

Вступ. В останні роки все більш актуальною стає відновна медицина, перспективним напрямком якої завдяки не медикаментозним технологіям лікування та відновлення стала фізіотерапія. Під фізіотерапією розуміють застосування комплексу фізичних чинників з лікувальною і профілактичною метою. Основу фізіотерапії складають природні чинники (сонце, клімат, мінеральні і прісні води, купання в ріках, морях, грязі, глина, нафталан, озокерит, пісок) і преформовані чинники (апарати, які генерують різноманітні види енергії). Одними з найпоширеніших лікувальних факторів, що використовують у фізіотерапії та медичній реабілітації, є механічні коливання.

Мета дослідження. Метою даної роботи є дослідити та систематизувати інформацію про механічні коливання як лікувальний фактор у фізичній терапії.

Матеріали та методи. Інформаційно-аналітичний пошук, порівняльний аналіз та узагальнення інформації.

Результати дослідження. На всіх етапах медичної реабілітації фізичні фактори є основними і не тільки добре поєднуються з іншими реабілітаційними засобами, але можуть потенціювати і пролонгувати їх дію, послаблювати небажані ефекти. Фізичні фактори механічної природи викликають у тканинах організму механічні коливання, що поширюються у вигляді поздовжніх та поперечних хвиль. Серед багатьох фізичних лікувальних факторів (електро-, лазеро-, магнітотерапія та ін.), що використовуються в медичній реабілітації, механічні коливання, зокрема інфразвукова та ультразвукова терапії, займають особливе місце та входять до переліку так званої доказової фізіотерапії.

У фізіотерапії ультразвук використовується для лікування багатьох захворювань за допомогою дії на організм людини коливань ультрависоких частот (20-3000 кГц). Ультразвукові хвилі різної частоти викликають стиснення і розтягнення тканин, тим самим стимулюючи відновлювальні процеси. Нижня межа частоти застосовується для лікування глибоко розташованих тканин, а верхня межа частоти — для запалених тканин, що знаходяться ближче до поверхні шкіри. Ультразвук певної частоти використовують в м'яких та кісткових тканинах, а ступінь загасання ультразвуку залежить від типу тканини. Імпульси ультразвукових хвиль, спрямовані на тіло людини, піддаються відображенню на кордоні тканин. Відображення – це невелика частота, яка не змінюється. Проникаючи все глибше і